

**REPUBLIKA HRVATSKA
MINISTARSTVO ZDRAVSTVA I SOCIJALNE SKRBI**

N A C R T

**PRIJEDLOG ZAKONA O IZMJENAMA I DOPUNAMA
OBITELJSKOG ZAKONA, S KONAČNIM PRIJEDLOGOM ZAKONA**

Zagreb, siječanj 2004.

PRIJEDLOG ZAKONA O IZMJENAMA I DOPUNAMA OBITELJSKOG ZAKONA, S KONAČNIM PRIJEDLOGOM ZAKONA

I. USTAVNA OSNOVA ZA DONOŠENJE ZAKONA

Ustavna osnova za donošenje ovoga Zakona sadržana je u odredbi članka 2. stavka 4. podstavak 1. Ustava Republike Hrvatske («Narodne novine», broj 41/01 – pročišćeni tekst 55/01).

II. OCJENA STANJA I OSNOVNA PITANJA KOJA SE TREBAJU UREDITI OVIM ZAKONOM, TE POSLJEDICE KOJE ĆE DONOŠENJEM ZAKONA PROISTEĆI

Obiteljski zakon donijet je 14. srpnja 2003., objavljen 22. srpnja 2003. i prema članku 368. citiranog Zakona stupio na snagu danom objave u Narodnim novinama. Člankom 367. Obiteljskog zakona određeno je da danom stupanja na snagu Obiteljskog zakona prestaje važiti Obiteljski zakon (Narodne novine br. 162/98) osim odredbi članaka 44. do 50., članka 99., 100., 101., 102., 103., 104., 105., 106., 112., 113., 116. i 117. koje ostaju na snazi još šest mjeseci od dana stupanja na snagu Obiteljskog zakona. Ogdoda primjene navedenih odredbi imala je za cilj pripremu sudova za postupanje u onim obiteljskim stvarima koje su iz nadležnosti centara za socijalnu skrb prenijete na sudove, a počinju se primjenjivati 22. siječnja 2004. godine. Obiteljskim zakonom (Narodne novine, broj 162/98) koji je bio na snazi do 22. srpnja 2003. nadležnost za postupanje u obiteljskim stvarima imali su centri za socijalnu skrb i sudovi. U skladu s određenjima Europske konvencije o zaštiti ljudskih prava i temeljnih sloboda za odlučivanje o ljudskim pravima potrebna je sudska zaštita pa se stoga pristupilo izradi Obiteljskog zakona kojim je dio ovlaštenja koja su do tada imali centri za socijalnu skrb prenijet na sudove. No kako sudovi do sada nisu izvršili potrebne radnje za preuzimanje ovih poslova, za očekivati je da će doći do poteškoća u djelotvornoj zaštiti prava građana o čijim se pravima odlučuje. Stoga se predloženim Zakonom želi omogućiti priprema sudova za kvalitetno postupanje u obiteljskim stvarima, odnosno zadržati nadležnost centara za socijalnu skrb kako bi se osigurao kontinuitet u zaštiti prava građana.

Nadalje, ocijenjeno je da je radi zaštite braka dobro da se postupak posredovanja provodi i u slučajevima kad bračni drugovi nemaju zajedničku maloljetnu ili posvojenu djecu ili djecu nad kojom ostvaruju roditeljsku skrb nakon punoljetnosti, ako se postupak razvoda pokreće tužbom. Naime, tijekom postupka posredovanja, čak iako se i ne pomire bračni drugovi dobiju informacije o pravnim posljedicama razvoda braka, a u pogledu budućih odnosa postignu i neke dogovore. Na ovaj se način podiže kvaliteta razvoda braka ako ipak uslijedi. Napominjemo još da se često postupak razvoda braka pokreće impulzivno, u trenutku sukoba pa se kroz vrijeme provedeno u postupku posredovanja može postići smirivanje sukoba i racionalnije odlučivanje o daljnjim potezima.

Odredba postojećeg zakona po kojoj se majkom djeteta smatra žena koja ga je rodila predstavlja oborivu pretpostavku o majčinstvu djeteta, te kao takva ne garantira pravnu sigurnost djeteta, zbog čega je potrebno ovo pitanje urediti kako je predloženo u ovom zakonskom tekstu.

Pored toga, ovim se Prijedlogom ispravljaju redakcijske greške Obiteljskog zakona.

III. OCJENA I IZVORI POTREBNIH SREDSTAVA ZA PROVOĐENJE ZAKONA

Provođenje ovoga Zakona ne iziskuje dodatna financijska sredstva.

IV. DONOŠENJE ZAKONA PO HITNOM POSTUPKU

U skladu s odredbom članka 159. Poslovnika Hrvatskog sabora («Narodne novine», 6/02 – pročišćeni tekst, 41/02 i 91/03) predlaže se donošenje ovoga Zakona po hitnom postupku kako bi centri za socijalnu skrb mogli postupati u skladu s dosadašnjom nadležnošću, a do pripreme sudova za provedbu Obiteljskog zakona.

V. TEKST KONAČNOG PRIJEDLOGA ZAKONA S OBRAZLOŽENJEM

Sukladno Poslovniku Hrvatskog sabora ovaj Prijedlog zakona sadrži tekst Konačnog prijedloga zakona o izmjenama i dopunama Obiteljskog zakona, s obrazloženjem.

**KONAČNI PRIJEDLOG ZAKONA O IZMJENAMA I DOPUNAMA
OBITELJSKOG ZAKONA**

Članak 1.

U Obiteljskom zakonu (Narodne novine br. 116/03) članak 3. mijenja se i glasi:

«Odredbe ovoga Zakona o učincima izvanbračne zajednice primjenjuju se na životnu zajednicu neudane žene i neoženjenog muškarca, koja traje najmanje tri godine ili kraće ako je u njoj rođeno zajedničko dijete.»

Članak 2.

U članku 28. stavak 2. briše se, stavak 3. postaje stavak 2. koji se mijenja i glasi:

«Odredba stavka 1. ovoga članka primjenjuje se i na odnose nastale posvojenjem.»

Članak 3.

U članku 42. stavak 2. riječi «bračni drug» zamjenjuju se riječju «muž».

Članak 4.

Članak 44. mijenja se i glasi:

«Postupak posredovanja provodi se:

(1) kad se postupak radi razvoda braka pokreće tužbom,

(2) kad se postupak radi razvoda braka pokreće sporazumnim zahtjevom, a bračni drugovi imaju maloljetnu zajedničku ili posvojenu djecu ili djecu nad kojom ostvaruju roditeljsku skrb nakon punoljetnosti.»

Članak 5.

Članak 53. mijenja se i glasi:

«Djetetova majka jest žena koja ga je rodila.»

Članak 6.

U članku 86. stavci 2. i 3. brišu se, stavci 4. i 5. postaju stavci 2. i 3., te se mijenjaju i glase:

«(2) Tužba radi osporavanja očinstva može se podnijeti u roku od šest mjeseci od dana saznanja da je do začeca došlo na način iz stavka 1. ovoga članka, a najkasnije do navršene sedme godine života djeteta.

(3) Ako muž prije rođenja djeteta sazna da je do začeca došlo na način iz stavka 1. ovoga članka, tužbu radi osporavanja očinstva može podnijeti u roku od šest mjeseci od dana rođenja djeteta.»

Članak 7.

Članak 135. stavak 5. mijenja se i glasi:

«(5) Ministar nadležan za poslove socijalne skrbi propisat će metode kojima će se utvrditi podobnost za posvojenje, način izrade mišljenja o podobnosti te način vođenja središnjeg očevidnika o potencijalnim posvojiteljima i posvojenjima.»

Članak 8.

U članku 158. stavku 1. brojka «174» zamjenjuje se brojkom «152».

Članak 9.

U članku 168. točki 5. riječ «štićenika» zamjenjuje se riječju «osobe».

Članak 10.

U članku 187. stavku 5. brojka «153» zamjenjuje se brojkom «174».

Članak 11.

U članku 222. stavku 1. riječi "koja je trajala dulje vrijeme," brišu se.

Članak 12.

U članku 235. stavku 1. brojka «302» zamjenjuje se brojkom «300».

Članak 13.

U članku 365. stavku 2. iza brojke «122» dodaje se brojka «135».

Članak 14.

(1) Odredbe članaka 44. – 50., članaka 99., 100., 101., 102., 103., 104., 105., 106., 112., 113., 114., 116. i 117. Obiteljskog zakona ("Narodne novine", broj 162/98) koje su prestale važiti nastavljaju se primjenjivati do 30. rujna 2004. godine.

(2) Odredbe članaka 44. – 50., članaka 100., 101., 102., 105., 106., 107., 111., 112., 113., 116. i 117. Obiteljskog zakona ("Narodne novine", broj 116/03) primjenjuju se po isteku roka iz stavka 1. ovoga članka."

Članak 15.

Ovaj Zakon stupa na snagu danom objave u «Narodnim novinama».

O b r a z l o ž e n j e

Uz članak 1.

Briše se pretpostavka da izvanbračni drug nije u drugoj izvanbračnoj zajednici jer takva odredba stvara pravnu nesigurnost s obzirom da se postojanje izvanbračne zajednice nigdje ne registrira, pa je teško dokazati njeno postojanje.

Uz članak 2.

Izmjena je predložena na način da se briše iznimka o mogućnosti sklapanja braka između djece sestara i braće te djece polusestara i polubraće iz razloga što se za djecu koja se rađaju u ovakvim brakovima povećava rizik da će biti rođena s psihofizičkim oštećenjima.

Uz članak 3.

Izmjena je potrebna radi ustavne zaštite majčinstva. Na ovaj način se ne želi diskriminirati muža, no kako je žena u trudnoći i nakon poroda posebno osjetljiva te kako je za normalni psihofizički razvoj djeteta nužna pretpostavka osiguranje stabilnog života i sigurnosti, ovom izmjenom se omogućuje zaštita tih posebnih okolnosti.

Uz članak 4.

Ovakvom izmjenom posredovanje je obvezno ne samo kad bračni drugovi imaju maloljetnu zajedničku ili posvojenu djecu ili djecu nad kojom ostvaruju roditeljsku skrb nakon punoljetnosti, već i u slučaju tužbe jednog od njih, radi zaštite braka, bez obzira imaju li djecu ili ne. Ukoliko posredovanje i ne uspije, provodeći postupak u mnogim se slučajevima postiže da razvod protekne s manje sukoba među bračnim drugovima jer se u pogledu nekih stvari postiže sporazum.

Uz članak 5.

Ovakvim prijedlogom osigurava se pravna sigurnost djeteta. Porod djeteta od strane žene je vidljiva i neosporna činjenica, a hrvatsko zakonodavstvo na taj način uređuje ovo pitanje kao i europski obiteljskopравни sustavi. Cijeli Obiteljski zakon temelji se prvenstveno na zaštiti interesa djece i njihove pravne sigurnosti. Predložena definicija predstavlja neoborivu pretpostavku o tome tko je majka djeteta. U slučaju da postoji sumnja u nečije majčinstvo postoji mogućnost, temeljem članka 77. Obiteljskog zakona, da se to sudskim putem i utvrdi.

Uz članak 6.

Usklađivanje s člankom 4. ovoga Zakona.

Uz članak 7.

Radi jasnijeg pregleda stanja, ubrzavanja postupka te dostupnosti općih podataka javnosti i bolje kontrole rada nadležnih tijela potrebno je ustrojiti središnji očevidnik.

Uz članak 8.

Radi se o redakcijskog ispravci.

Uz članak 9.

Prema članku 168. točka 5. poseban skrbnik može se postaviti i osobi koja nije pod skrbništvom, pa je potrebno riječ "štićenika (osobu pod skrbništvom)" zamijeniti riječju "osobe".

Uz članak 10.

Radi se o redakcijskog ispravci.

Uz članak 11.

Usklađivanje s člankom 3. Obiteljskog zakona.

Uz članak 12.

Radi se o redakcijskog ispravci.

Uz članak 13.

Radi se o redakcijskoj ispravci.

Uz članak 14.

Nadležna tijela nisu spremna za provedbu Obiteljskog zakona, s čime se ugrožavaju ljudska prava građana, a osobito djece. Pomak roka omogućit će prilagodbu pravosuđa zahtjevima ovoga Zakona, a centrima kontinuitet u postupanju u ovim stvarima do određenog roka.